

A FI RICHARD WAGNER - „MĂREȚIA UNIVERSULUI CUPRINSĂ ÎN UNIVERSUL SONOR”

**Richard Wagner "The greatness of the universe
lies in the sound universe"**

Elena ȚURCAN

Abstract: *The present paper provides a study of dramatic music of Wilhelm Richard Wagner (1813-1883) and his ideas about art and the interpretation, that have inspired generations of musicians and thinkers. He is considered one of the most important figures of the 19th century for his innovative works, as well as for his vigorous style and full of color, which marked a new period in the romantic music.*

Alături de marele teatre lirice din lume cum ar fi Opera Națională București, Teatrul al Operei din Milano, Italia, Teatrul Mariinsky, Teatrul Academic de Stat Bolshoi din Moscova, Teatrul Național de Operă și Balet „Maria Bieșu” din Chișinău celebrează cele mai importante aniversări muzicale ale acestui an: 200 de ani de la nașterea compozitorilor Richard Wagner și Giuseppe Verdi (1813), doi dintre cei mai mari autori de operă din toate timpurile.

Richard Wagner, un geniu al muzicii clasice universale, a fost propus de UNESCO pentru a fi omagiat pe parcursul anului 2013. Am considerat oportun să punem în lumină viața și opera compozitorului printr-o expoziție on-line din do-

cumentele Oficiului Documente Muzicale.

Numărîndu-se printre compozitorii fără de care istoria muzicii ar fi arătat altfel, R. Wagner a fost deopotrivă muzician, talentat poet, dramaturg, creînd libreturile propriilor sale opere, înzestrat publicist, teoretician al teatrului muzical, director de teatru. Geniul polivalent, Wagner s-a afirmat nu numai ca autor al unor remarcabile compoziții muzicale, ci și ca eminent dirijor, fiind alături de

Berlioz întemeietorul artei dirijorale moderne. Dacă în muzică și-a dat întreaga măsură, influențându-i ireversibil evoluția, cu *Tristan și Isolda*, *Parsifal*, *Tannhauser*, *Lohengrin* sau tetralogia *Inelul Nibelungilor*, rolul pe care l-a jucat în teoria artelor este asociat indestructibil cu filozofia lui Friedrich Nietzsche, de care l-a legat și o puternică prietenie, și, de asemenea, de gândirea schopenhaueriană. Artistul ne-a lăsat să cunoaștem adâncurile sufletului său scriind: „Cum niciodată în viață nu m-am bucurat de adevărata fericire a iubirii, voi ridica un monument acestui cel mai minunat vis dintre toate, în care, de la început pînă la sfîrșit, iubirea să găsească, măcar o dată, împlinire deplină. Am conceput *Tristan și Isolda*, cea mai simplă, dar și cea mai pasională creație muzicală imaginabilă, iar cu „steagul negru” care flutură în final mă voi acoperi eu însumi – ca să mor.”(1)

Adoptînd dimensiunea naționalistă a romantismului, Wagner a propovăduit schimbarea radicală a artei, mai ales, a muzicii și teatrului, în spiritul mitologiei germane și al întoarcerii la origini, adică la tragedia Greciei antice. Întruchiparea idealului său era drama muzicală, gen pe care a încercat să-l creeze. Acestui cult al dramei absolute i-a închinat muzicianul german Teatrul de la Bayreuth (Bavaria – 22 mai 1872), un teatru-templu, imaginat și proiectat de el însuși, spațiul perfect pentru a materializa, cum mărturisea chiar el: „supremului vis al vieții mele” – drama muzicală, realizată ca operă de artă totală. Soția sa, Cosima, fiica lui Liszt, a continuat întruchiparea crezului artistic al lui Wagner prin Festivalul de la Bayreuth care se desfășoară și în timpurile noastre. Fiind unul dintre cei mai importanți creatori din istoria muzicii, reformator al operei (*Olandezul Zburător*, *Valsul Fantomă*), ilustrul compozitor a mai scris și muzică simfonică, de cameră, vocală.

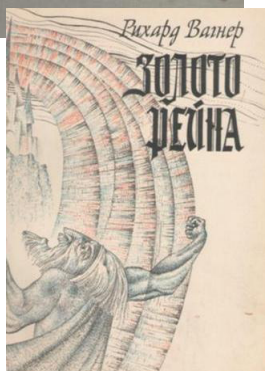
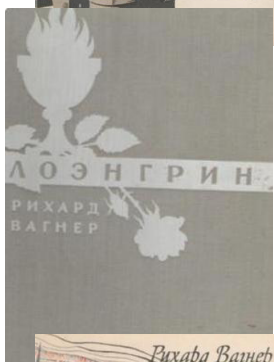
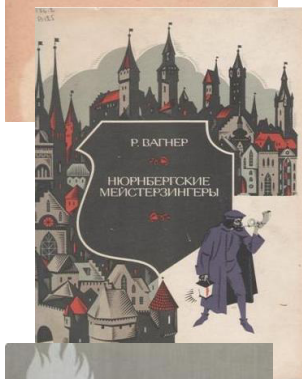
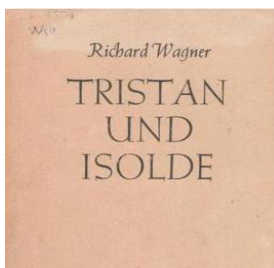
Druskin, M. S., un exeget al creației wagneriene, menționa: „Richard Wagner a introdus elemente de pionierat în limbajul muzical, cum ar fi cromatismul extrem și schimbarea rapidă a centrelor tonale, care au influențat mult dezvoltarea muzicii europene. Stilul folosit în *Tristan și Isolda* este descris de unii ca marcînd începutul muzicii moderne.”(2) „Multipla lui activitate, îmbinată cu o energie clocotitoare, cu o voință titanică în promovarea principiilor sale artistice, au atras atenția generală asupra persoanei și muzicii lui Wagner. Realizările artistice și concepțiile ideologice ale compozitorului au trezit discuții aprinse atît în timpul vieții sale cît și după moartea lui.”(3)

Oficiul Documente Muzicale, prin expoziția consacrată integral creației wagneriene, vrea să confirme faptul că opera lăsată de marele artist suscită un interes larg în timp și spațiu, înscriindu-se printre valorile repertoriului universal contemporan. Mărturie sînt și concursurile naționale, internaționale care valorifică creația ilustrului artist pe toate continentele. Astfel soprana din Republica Moldova, **Olga Busuioc**, în vîrstă de 25 de ani, a luat premiul întîi la categoria voce feminină din cadrul Concursului Internațional de canto *Francesc Viñas*, care a avut loc în ianuarie 2012 la Barcelona, Spania. Concursul Internațional de canto *Francesc Viñas* este instituit în memoria celebrului tenor Francesc Viñas, considerat

cel mai de succes interpret al operelor lui Wagner. La acest concurs au evoluat Boris Materinco, artist emerit al Republicii Moldova, care inrepretează cu succes aria lui Telramund din *Lohengrin*, King James unul din cel mai recunoscut tenori wagnerieni ai Americii, Gundula Janowitz, soprană Berlin, Gwyneth Jones, soprană Pontnewynydd ș.a.

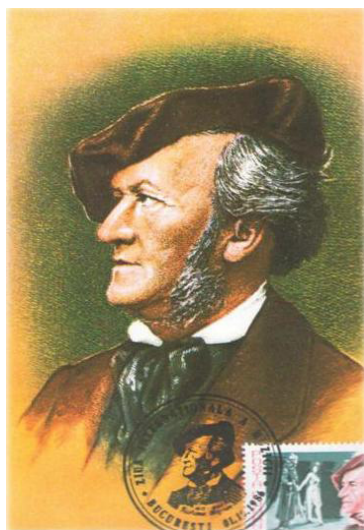
Expoziția se referă într-o măsură considerabilă la cele mai de succes compoziții ale lui Wagner. Una din ele e *Tristan și Isolda*, care, ecranizată, a devenit unul dintre cele mai vizionate filme din istoria cinematografului mondial. O altă creație, *Maestrii cântăreți din Nurnberg*, frecvent interpretată astăzi, alcătuită din trei acte, este una din cele mai lungi ca durată. Acțiunea ei se desfășoară aproximativ patru ore și jumătate. Premiera acestei capodopere a avut loc la Königliches Hof-und Național Teatru din Munchen, pe 21 iunie, 1868. La pupitrul dirijoral s-a aflat Hans von Bülow. Opera *Lohengrin* îl are ca protagonist pe un cavaler misterios din mitologia germană. Creația e dedicată socrului său, compozitorul Franz Liszt. Premiera ei a avut loc pe 28 august 1850 în „Grossherzogliches Hof-Theater” din Weimar, Germania. Împreună cu cele trei drame muzicale *Walkiria*, *Siegfried* și *Amurgul zeilor*, ea formează monumentală tetralogie *Inelul Nibelungilor*. Deși a fost concepută drept prolog la cele 3 drame muzicale, opera *Aurul Rinului* a fost compusă ultima. În premieră a fost pusă în scenă pe 22.09.1869 la Teatrul Național din Munchen, sub conducerea lui Franz Wullner. Ca parte a întregii tetralogii, premiera operei a avut loc la 13.08.1876 la Festspielhaus în Bayreuth, Germania. (4) În anul 2012 și Teatrul Mariinsky, Rusia, după o pauză de trei ani se întoarce la opera principală a clasicului german - tetralogia *Inelul Nibelungilor*.

Colecția Oficiul Documente Muzicale a Bibliotecii Științifice dispune de 8 documente de muzică tipărite în limbi străine, anii de ediție 1962-1998 și 9 documente de muzică tipărite în limba rusă, anii de ediție 1959-1988.

Tălmăcirea partiturilor, posibilitatea de a desprinde anumite aspecte din biografia compozitorului, a unei opere sînt posibilitățile pe care ni le oferă materialul critic despre compozitor. Dintre lucrările dedicate lui Wagner în fondul BȘU găsim 6 documente literatură critică în limba română, 6 documente literatură critică

în limbi străine, 24 documente literatură critică în limba rusă. Deținem prețiosul dicționar iconografic al lui Vasile Doros: „George Enescu în constelația muzicii universale”, din care am aflat că pentru Enescu, Wagner era: „măreția universului cuprinsă în universul sonor”. „Pasionata identificare cu muzica lui Wagner a fost cea care i-a dezvăluit lui Enescu sensul derulării de a compune muzică”. Compozitorul român mărturisea: „De cînd aveam zece ani, unele cromatisme wagneriene făceau parte din sistemul meu vascular, dacă aş renunța la ele, aş avea impresia că mi-am tăiat un picior sau un braț... Scriam mai cu seamă uverturi inspirate de Wagner...”(5) Admirația față de oprea lui Wagner se materializează la 9 martie 1913, cînd maestrul Enescu dirijează orchestra Ministerului Instrucțiunii Publice, executînd, în prima audiție la București, *Călătoria lui Siegfried pe Rin* și fragmente din *Maestrii cîntăreți din Nurnberg*.

Grandioasa muzica dramatică a lui Richard Wagner și ideile sale despre interpretare și despre artă, în general, au inspirat generații de muzicieni și de gînditori. Compozitorul este considerat una dintre figurile cele mai importante ale muzicii secolului XIX pentru operele sale inovatoare, ca și pentru stilul său viguros și plin de culoare, care a marcat o perioadă nouă în muzica romantică.

Referințe bibliografice:

1. BĂLAN, George. *Eu, Richard Wagner...* . București : Ed. Tineretului, 1966. 261 p.
2. *Mari compozitori. Vol. 19 : Richard Wagner.* București : Litera Intern., 2011. 48 p. : il. + 1CD. ISBN 978-606-600-132-8
3. DRUSKIN, M. S. *Richard Wagner.* București : Ed. Muzicală a U. C. din R. P. R., 1961. 160 p.
4. WAGNER, Richard. *Opera și drama.* București : Nemira, 2011. 411 p. ISBN 978-606-579-130-5
5. DOROȘ, Vasile. *George Enescu în constelația muzicii universale.* București : RAO, 2005. 302 p. : fot. ISBN 973-576-810-0

